

HAVAYOLU TIKANIKLIĞINDA İLK YARDIM

Sunum Planı

- Genel Bilgiler
- Yetişkinlerde havayolu tıkanıklığı
- Çocuklarda havayolu tıkanıklığı
- Bebeklerde havayolu tıkanıklığı
- Özet

Genel Bilgiler

- Yabancı cisme bağlı havayolu tıkanıklığı; en yaygın görülen hayatı tehdit eden acil durumlar arasında yer alır.
- Hava yolu tıkanıklığı; hızlı ve etkili bir şekilde müdahale edilmezse solunum ve kalp durmasına dahi neden olabilir.
- Bu yüzden aniden nefes alamadığını veya boğulduğunu belirten bir kişide, yabancı cisme bağlı havayolu tıkanıklığı akla gelmelidir.

Genel Bilgiler

- Hava yolu tıkanıklığı karşımıza iki şekilde çıkabilir:
 - **Kısmi tıkanma:** Yutulan veya hava yoluna kaçan yabancı cismin, hava geçişinde azalmaya neden olması sonucu ortaya çıkan tabloya verilen isimdir. Kısmi tıkanmada az da olsa bir miktar hava geçişi vardır. Ancak kısmi tıkanıklık tam tıkanıklığa ilerleyebilir.
 - **Tam tıkanma:** Yutulan veya hava yoluna kaçırılan yabancı cismin hava geçişini tamamen engellemesi sonucu ortaya çıkan tablodur. Tam tıkanmada hava geçişi yoktur.

Genel Bilgiler

- Hava yolu tıkanıklığının tipine göre belirti ve bulgular farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Bunlar:
 - Kuvvetli veya zayıf bir öksürük
 - Boğazı bir veya iki elle kavrama (**Evrensel Boğulma İşareti**)
 - Konuşamama, ağlama, nefes alamama
 - Gürültülü veya hırıltılı nefes alıp verme
 - Panikleme
 - Nefes alma çabası
 - Cilt renginde morarma
 - Bilinç kaybıdır.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

- Yetişkinlerde havayolu tıkanıklığının en sık nedeni yabancı cisimlerdir ve genellikle kişi yemek yerken veya içerken ortaya çıkar.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

- Yetişkinlerde aşağıda sayılan durumlar hava yolu tıkanıklığı için risk oluşturur:
 - Bilinç düzeyindeki azalma
 - İlaç ve/veya alkol kullanımı
 - Yutma ve öksürük reflekslerini etkileyen nörolojik bozukluklar (örneğin; felç, Parkinson hastalığı, bunama)
 - Solunum sistemini etkileyen hastalıklar
 - Kötü diş sağlığı
 - Yaşlılık

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Belirti ve Bulgular

- **Kısmi tıkanıklık durumunda:**
 - Kişi kuvvetli öksürebilir ve konuşabilir.
 - Az da olsa nefes alabilir.
 - Nefes alırken ıslık sesi duyulabilir.
 - Tıkanıklığın devam etmesi halinde cildi mavimsi veya grimsi renge dönebilir.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Belirti ve Bulgular

- **Tam tıkanıklık durumunda:**

- Kişi konuşma çabası içindedir, ancak konuşamaz.
- Sorulara baş hareketleriyle cevap verir.
- Panik hâlinedir, acı çeker.
- Ellerini boynuna götürür. **Evrensel boğulma işareti** yapar.
- Yüksek perdeli sesler çıkarabilir.
- Öksüremez veya çok zayıf öksürmeye çalışır.
- Nefes alamaz.
- Cilt gri, mavi görünümde olabilir.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Belirti ve Bulgular

- Evrensel boğulma işareti

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Kısmi Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Hasta/yaralıya **“Boğuluyor musun?”** diye sorun. “Boğuluyorum” diye cevap veriyorsa, kuvvetli öksürüyorsa ve solunumu varsa kısmi havayolu tıkanıklığı söz konusudur.
 - Öksürmeye devam etmesini söyleyin ve başka bir şey yapmayın.
 - Tam hava yolu tıkanıklığı gelişebileceğinden normal şekilde tekrar nefes alıncaya kadar kişiyle birlikte kalın.
 - Hasta/yaralının solunum ve öksürüğü zayıflarsa ya da kaybolursa ve morarma saptanırsa tam havayolu tıkanıklığı olarak kabul edin ve derhal müdahale edin.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Bilinç durumunu değerlendirin ve ona göre müdahale edin.
- **Hasta/yaralı bilinçliyse:**
 - “**Boğuluyor musun?**” diye sorun. Size cevap veremiyor, öksüremiyor veya zayıf öksürüyor, mücadele ediyor ve nefes alamıyorsa tam havayolu tıkanıklığı söz konusudur.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Hemen etrafınıza seslenin, yardım isteyin ve 112 acil yardım numarasını arayın ya da aratın. Bu aşamada:
 - Akıllı telefonunuz varsa 112 acil yardım numarasını arayın ve hoparlörü açıp bir yandan telefondaki sağlık görevlisinin direktiflerini dinleyin.
 - Yardım çağırma ve ilk yardım basamaklarını eşzamanlı olarak yürütün.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Hasta/yaralının yan tarafında ve biraz arkasında durun.
- Hasta/yaralının göğsünü bir elinizle destekleyin ve öne doğru eğin.
- Diğer elinizin topuğuyla kişinin sırtına kürek kemiklerinin arasına yönü ileri doğru beş defa sert şekilde vurun.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Cismin çıkıp çıkmadığını ve kişinin tekrar nefes alıp almadığını kontrol edin.
- Ağız içinde cismi görüyorsanız elinizle çıkarmayı deneyin. Ancak cisim görülüyorsa körlemesine parmak süpürme hareketi yapmayın.
- Hava yolu tıkanıklığını gidermek için beş sırt vurusu başarısız olursa karın basısı uygulayın.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- **Karın basısı (Heimlich manevrası) uygulaması:**

- Hasta/yaralının arkasında durun ve her iki kolunuzu da karının üst kısmına yerleştirin.
- Hasta/yaralıyı öne eğin.
- Bir elinizi yumruk yapın ve yumruğunuzun başparmak tarafını göbük deliğı ile iman tahtasının ucu arasına yerleştirin.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- **Karın basısı (Heimlich manevrası) uygulaması:**

- Bu eli diğerk elinizle kavrayın ve yumruğunuzu sıkıca içeri ve yukarı doğru keskin bir şekilde çekin.
- Beş defa karın basısını tekrarlayın.
- Tıkanıklık hala devam ediyorsa, beş karın basısı ile beş sırt vurusuna dönüşümlü olarak devam edin.
- Cisim çıkana kadar veya kişi yanıtızsız (tepkisiz) hale gelinceye bu işlemleri tekrarlayın.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- **Aşırı şişman (obez) yetişkinler ve hamile kadınlarda** karın basısı yerine **göğüs basısı** tercih edilmelidir.
- Uygulamanın yapılışı;
 - Hasta/yaralının arkasında durun, kollarınızı koltuk altlarından geçirerek göğsünü sarın veya kuşatın.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Bir elinizle bir yumruk yapın ve yumruğun başparmak tarafını göğüs kemiğinin (iman tahtasının) alt yarısına yerleştirin.
- Yumruğu diğer elinizle kavrayın.
- Yumruğu hızlı bir hareketle kendinize doğru çekerek hızlı bir içe doğru itme kuvveti verin.
- Sırt vuruları ve göğüs basılarını dönüşümlü olarak uygulayın.
- Cisim çıkana kadar veya hasta/yaralı yanıtız (tepkişiz) hale gelinceye bu işlemleri tekrarlayın.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Hasta/yaralı yanıt-sız (tepki-siz) hale gelir veya yanıt-sız (tepki-siz) halde bulunursa:

- Bilinçsiz hasta/yaralıyı dikkatlice yere yatırın.
- Hemen etrafınıza seslenin, yardım isteyin ve 112 acil yardım numarasını arayın ya da aratın.

Yetişkinlerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Bu aşamada:
 - Akıllı telefonunuz varsa 112 acil yardım numarasını arayın ve hoparlörü açıp bir yandan telefondaki sağlık görevlisinin direktiflerini dinleyin.
 - Yardım çağırma ve ilk yardım basamaklarını eşzamanlı olarak yürütün.
- Temel Yaşam Desteğine başlayın.

Çocuklarda Havayolu Tıkanıklığı

Çocuklarda Havayolu Tıkanıklığı

- Çocuklarda yemek yerken gıdaya bağlı veya bozuk para ve küçük oyuncaklar gibi gıda dışı maddelerle havayolu tıkanıklığı oluşur.
- **Belirti ve bulgular:** Çocuklarda oyun oynarken ya da yemek yerken aniden ortaya çıkan:
 - Öksürük
 - Öğürme
 - Boğulma
 - Nefes alamama ve
 - HırıltıHavayolu tıkanıklığını düşündürmelidir.

Çocuklarda Havayolu Tıkanıklığı

İlk Yardım

- 1 (bir) yaşından büyük çocuklarda hava yolu tıkanıklığında uygulanan ilk yardım uygulamaları yetişkinlerle aynıdır.
- **Kısmi hava yolu tıkanıklığında;**
 - Yetişkinlerde havayolu tıkanıklığındaki ilk yardım uygulama basamaklarını uygulayın.
- **Tam hava yolu tıkanıklığında;**
 - İlk yardım uygulama basamakları çocuğun bilinçli olması veya bilinçsiz olmasına ya da bilinçsiz halde bulunmasına göre değişir.

Çocuklarda Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında

- **Çocuğun bilinci açıksa:**
 - Uygulamayı yetişkin bölümünde anlatıldığı şekilde yapın.
 - Çocuklarda tam havayolu tıkanıklığında sırt vuruları ve karın basılarına ek olarak göğüs basıları da uygulanabilir.

Çocuklarda Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında

- ***Göğüs basısı uygulama yöntemi – birinci yöntem:***
 - Çocuğun arkasında durun, kollarınızı koltukaltı altına yerleştirin ve göğsünü sarın veya kuşatın.
 - Bir elinizle yumruk yapın ve yumruğun başparmak tarafını göğüs kemiğinin (iman tahtasının) alt yarısına yerleştirin.
 - Yumruğu diğer elinizle kavrayın.
 - Yumruğu hızlı bir hareketle kendinize doğru çekerek hızlı bir içe doğru itme kuvveti verin.
 - Sırt vuruları ve göğüs basılarını dönüşümlü olarak uygulayın.
 - Cisim çıkana kadar veya çocuk bilincini kaybedinceye kadar bu işlemleri tekrarlayın.

Çocuklarda Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında

- ***Göğüs basısı uygulama yöntemi – ikinci yöntem:***

- Çocuğun yanında durun.
- Bir elinizle sırtından destek olun.
- Diğer elinizin topuğunu göğüs kemiğinin (iman tahtası) alt yarısına yerleştirin.
- Temel Yaşam Desteğine benzer ancak daha yavaş ve keskin 5 (beş) defa göğüs basısı uygulayın.
- Cismin çıkıp çıkmadığını kontrol edin.
- Cisim çıkana kadar veya çocuk bilincini kaybedinceye kadar sırt vuruları ve göğüs basılarını dönüşümlü olarak uygulayın.

Çocuklarda Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında

- **Çocuk yanıtız (tepkisiz) hale gelirse veya yanıtız (tepkisiz) halde bulunursa:**
 - Çocuęu dikkatlice yere sırtüstü yatırın.
 - Hemen etrafınıza seslenin, yardım isteyin ve 112 acil yardım numarasını arayın ya da aratın. Bu aşamada:
 - Akıllı telefonunuz varsa 112 acil yardım numarasını arayın ve hoparlörü açıp bir yandan telefondaki sağlık görevlisinin direktiflerini dinleyin.
 - Yardım çağırma ve ilk yardım basamaklarını eşzamanlı olarak yürütün.
 - Çocuk Temel Yaşam Desteğine başlayın.

Bebeklerde (29 gün-1 yaş) Havayolu Tıkanıklığı

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

- Bebekler gıda başta olmak üzere küçük oyuncak ve cisimleri solunum yoluna kaçırabilirler.
- Bebekler yemek yerken, oyuncaklarla oynarken veya evin içinde emeklerken aniden nefes almakta zorlanırsa büyük ihtimalle yabancı cisim yutmuştur.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Belirti Ve Bulgular

- Bebeklerde havayolu tıkanıklığını anlamak yetiştirilmesine göre daha zordur.
- Konuşma yetisi ve tıkanma sonrası yetişkinler tarafından ortaya konan beden hareketlerini bebeklerde görmek mümkün değildir.
- Bu nedenle, bebeklerde meydana gelen tıkanıklığı anlayabilmek için ***bebeğin göğüs ve karın hareketlerini izlemek, ağız ve burundan nefes alıp verme ile oluşan hava akımını dinlemek ve hissetmeye çalışmak*** gerekmektedir.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

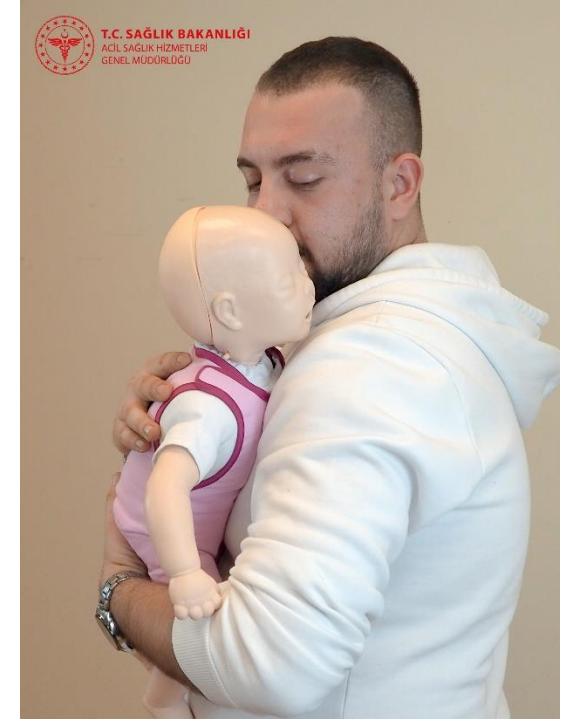
Belirti Ve Bulgular

- ***Kısmi tıkanıklık durumunda:***
 - Zorlanarak nefes alma, öksürme ve ağlama
 - Boğulurcasına devam eden öksürük
 - Öğürme
 - Korku, heyecan ve panikle el kol hareketleri yapma, çırpınma
 - Yaşıyla uyumlu sesler çıkarma
- ***Tam tıkanıklık durumunda:***
 - Öksürememe
 - Ses çıkaramama
 - Ağlayamama
 - Nefes alamama
 - Tepki vermeme/verememe
 - Rengin morarmaya başlamasıdır.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Kısmi Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Bebeğin kendi kendine solumasına ve öksürmesine izin vererek izleyin.
- Bebeği kucağınıza alıp başını yükseltip ya da gazını çıkarıyormuş gibi omzunuza yaslayın ve kendi çabası ile yabancı cismi çıkarmasını bekleyin.
- Kısmi hava yolu tıkanıklığında sırt vuruları ve göğüs basıları gibi aşırıya kaçan yaklaşımlar, istenmeyen ciddi sonuçlara neden olabilir ve hava yolu tıkanıklığını kötüleştirebilir.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- ***Bebekte yanıt (tepki) varsa:***
 - Hemen etrafınıza seslenin, yardım isteyin ve 112 acil yardım numarasını arayın ya da aratın.
 - Bu aşamada:
 - Akıllı telefonunuz varsa 112 acil yardım numarasını arayın ve hoparlörü açıp bir yandan telefondaki sağlık görevlisinin direktiflerini dinleyin.
 - Yardım çağırma ve ilk yardım basamaklarını eşzamanlı olarak yürütün.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- ***Sırt vurusu:***

- Bebeği yüzü baş aşağı ve başı gövdesinden daha aşağıda olacak şekilde ön kolunuz boyunca yatırın.
- Bebeğin düşmesini önlemek için ve yabancı cismin çıkarılmasına yardımcı olmak için oturur veya diz çökmüş pozisyonda iken uyluklarınızdan destek alın.
- Bu esnada bebeğin başı aşağı ve yüzüstü pozisyonda olduğundan emin olun.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- ***Sırt vurusu:***

- Bir elin başparmağını alt çenenin açısına ve aynı elden bir veya iki parmağınızı çenenin diğer tarafındaki aynı noktaya yerleştirerek bebeğin başını destekleyin.
- Baş desteği yaparken çenenin altındaki yumuşak dokuları sıkıştırmayın, boğazına bastırmayın ve bebeğin ağzını kapatmayın.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- **Sırt vurusu:**

- Serbest elinizin topuğu ile bebeğin kürek kemikleri arasına aşağı ileri yöne doğru beş defa sert sırt vurusu yapın.
- Bebeği diğer kolunuzun üzerine sırt üstü ve başı hafif aşağıda olacak şekilde tek hamlede çevirin.
- Çevirme işlemi sırasında sırt vurusu yapan elinizi bebeğin başının arkasına yerleştirerek başı desteklemeyi unutmayın.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Cismin çıkıp çıkmadığını ve bebeğin rahatça nefes alıp alamadığını kontrol edin.
- Cismi görüyorsanız, katı bir cisimse ve **çıkarabileceğinizden emin iseniz** parmak süpürme hareketi ile tek hamlede almaya çalışın. Ancak emin değilseniz dokunmayın ve kesinlikle arkaya doğru itmeyin. Rastgele parmak süpürme manevrasını kullanmaktan kaçının.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- **Göğüs basısı:**

- Bebek baş aşağı ve sırtüstü pozisyonda olmalıdır.
- Meme çizgisinin yaklaşık bir parmak altında bebeğin göğüs kemiğinin (iman tahtası) ortasına iki parmağınızı (işaret ve orta parmak) yerleştirin.
- Göğüs ön arka çapının yaklaşık üçte biri kadar çökmeye neden olacak şekilde göğüs basısı yapın.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- **Göğüs basısı:**

- Göğüs basılarını Temel Yaşam Desteğindeki basılara benzer ancak daha keskin ve daha yavaş bir hızda, içeri ve yukarı doğru iterek uygulayın.
- Göğüs basısını peş peşe beş defa tekrarlayın.
- Yabancı cismin çıkıp çıkmadığını kontrol edin.

Bebeklerde Havayolu Tıkanıklığı

Tam Havayolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- **Bebek yanıtızsız (tepkisiz) hale gelirse veya yanıtızsız (tepkisiz) halde bulunursa:**
 - Bebeği yere veya sert ve güvenli bir yüzeye yatırın.
 - Hemen etrafınıza seslenin, yardım isteyin ve 112 acil yardım numarasını arayın ya da aratın.
 - Bu aşamada:
 - Akıllı telefonunuz varsa 112 acil yardım numarasını arayın ve hoparlörü açıp bir yandan telefondaki sağlık görevlisinin direktiflerini dinleyin ve uygulayın.
 - Yardım çağırma ve ilk yardım basamaklarını eşzamanlı olarak yürütün.
 - Temel Yaşam Desteğine başlayın.

Özet

- Yabancı cisme bağlı havayolu tıkanıklıkları hayatı tehdit eden acil durumlardandır.
- Havayolu tıkanıklığının en yaygın nedenleri arasında; yetişkinlerde gıdalar, bebek ve çocuklarda ise gıdanın yanı sıra bozuk para ve küçük oyuncaklar yer alır.
- Yetişkin ve 1 (bir) yaşından büyük çocuklarda havayolu tıkanıklığına yönelik olarak aynı ilk yardım uygulamaları yapılır. Havayolunu açmak için uygulanan sırt vuruları, karın basıları ve göğüs basıları eşit oranda etki eden yaklaşımlardır.
- Bebeklerde ise; havayolunu açmak için sırt vurusu ve göğüs basıları dönüşümlü olarak uygulanırken, karın basıları ise uygulanmaz.